

Juli-august 1839

FACTS

Date:

Juli-august 1839

Page number:

18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26

Diary location:

Thorvaldsens Museums arkiv,
inspektørens skrin, nr. 1

Creator/key person:

Christine Stampe

General comments:

Dette dokument er en del af det originale manuskript til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen. Afskriften af hele manuskriptet omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr. 5.

OBS Dokumentet er også udgivet i Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-udgivelse i artiklen Manuskriptet til Christine Stampes erindringer om Thorvaldsen.

Mentioned people:

H.C. Andersen

H.W. Bissen

Steen Steensen Blicher

N.F.S. Grundtvig

Carsten Hauch

J.L. Heiberg

B.S. Ingemann

Adam Oehlenschläger

Hans Puggaard

Carl Vilhelm Raben-Levetzau

J.F. Schouw

Susette Schouw

Henrik Stampe

Just Mathias Thiele

Bertel Thorvaldsen

Christian Wilster

Benjamin Wolff

SUMMARY

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 5. del af i alt 60.

TRANSCRIPTION

- 18 -

[...] og Næste morgen d 12¹ reiste vi til Nysøe hvor Thorvaldsen meget længtes efter at komme i Roe, det var den 12 Juli, det var en Glæde at see Thorvaldsen her hvor som han selv saa ofte senere sagde han først ret var, som hiemme, ingensteder fandt han sig saa væl, og han begreb ikke hvor dan det var men

- 19 -

☒ det forekom ham som om han først her havde følt hvad det var at leve lykkelig[. ""]jeg maa tænke mig om, saa meget jeg vil[,]"] sagde han [""]saa finder jeg dog ikke nogen Periode, i mit Liv, hvor jeg saa ganske ublandet har følt lykken[."]; (dette Gientog han ofte og endnu en 14 dage før hans død hvor han havde talt om sin Reise², som han for Thiele³ havde paastaaet var nødvendig, jeg gjorde ham opmærksom paa, at, de 2 engle til Pavens Monument⁴, som han sist han var i Rom havde sagt, absolut at skulle fulende vare ikke blevne rørtte og denne Gang ville det gaae ligesaa for Thiele lod han, som det var gruelig vigtig ogsaa for Pængene Afairen som skulle regleres⁵ og jeg sagde ham reen ud: han kunde lige saa godt sende mig eller et Barn der over saa lidt forstod han sig derpaa o sv, først blev han ivrig men dagen der paa gav han mig ret, og fandt det var bedre at tage til Nysøe og nyde sine dage i Roe, [""]jeg længes ordentlig efter mit lille Kammer, min Tavle min bløde Sloprok, og de rare formidage hvor du leser for mig, medens jeg Arbeider, ja nu skal vi dog see at faae Stampe⁶ til at sitte for mig for at Børnene kan have Eder begges Byste⁷]. osv paa Nysøe løb jeg strax i Haven for at see Atelieret og fandt det under Tag, Thorvaldsen blev saa rørt der over at han faldt mig om Halsen[.] nu Arbeidede man rask fra Morgenen tidlig til Aftenen sildig; nogle dage senere, kom Schouws⁸ og d. 17^{de} Juli⁹ [kom] Grundtvig¹⁰ her ud[.] nu hented Hr: Pugaard¹¹ Thorvaldsen af i Sælskab af Øhlenschlæger¹² til møen[.] vi jagede og Arbeidede Alt hvad vi kunde for at blive ferdig til de kom tilbage, som var 4 dage efter¹³[.]

- 20 -

Vi hentede dem i Callehaug¹⁴, Øhlenschlæger havde lovet at blive her i nogen tid, og Hr: P¹⁵ blev her 2 a 3 dage; Grund[t]vrig Præ[di]kede i Udbye¹⁶ om Søndagen d. 21^{de}¹⁷[.] d. 23 om Aftenen kom Thor hiem, og heele Natten maatte vi tage til hielp for at blive ferdige, til d. 24¹⁸ hvor Atelieret skulde indvies ☒ jeg var bange at de ikke skulde kunde sove for den banken og Hamren hele Natten, dog det gik, de sov og Næste dag var min kiere søster Suzette¹⁹ og jeg beskieftiget med at pønte op invendig i

Atelieet x²⁰[.] x Atelieet blev lidt efter lidt dekoreret udvændig, først med en Inskription af Grundtvig: [“]Mindst er Dværgen, som i Dovre²¹ boer. Thor i Hytten findes dobbelt stor![“] og] over den anden dør, staar endnu: [“]Vølunds Værksted 1839[“]. paa den Eene side er Basrelieffet, Sundhed og Kierlighed²², og paa den anden: Jupiter og Diana²³, og heel rundt en frise af smaae Amoriner²⁴ vexlende med en Roset[te]²⁵ blandt hver[.] Rosetten [var] Modeleret exspre[s]²⁶ af Thorv. der til.- til den Ende lod vi en Lampe hænge op i Loftet som oplyste det heele[.] midt paa Gulvet var alt Modeleerstoelen kommet, som jeg havde ladet gjøre til at gjøre Statyen²⁷ paa[.] den beklede vi som en Piedestal, satte Thors Byste af Bissen²⁸ derpaa, med en Laubærkrands om Hovedet osv osv[.] Om Aftenen medens alle sad i Salen ved Theen blev alle træer og Buske om kring Atelieet, behængte med Kulørte Lamper, osv osv[.] Grundtvig havde skrevet en deilig Sang²⁹, som vi havde instudert til Melodieen: der er et Land³⁰, eller ogsaa: Kong Christian ligger ned sit Sverd³¹. alle de Syngende (som vare fr: Schwarzen³²[.] Frue Raben³³, S: Dalgas³⁴, Meta Grundtvig³⁵[.] Elisa³⁶ osv osv) vare stille i en halv Kreds, bag Piedestallen, og da jeg nu hente Thorvaldsen og det øvrige Sælskab ned i Haugen bleve alle meget forbausede[.] ikke alene dem som vi[d]ste af Intet, og ikke havde mærket det mindste, men vi selv med[:] thi i Døren modtog Grund[t]vig os, og holdt en Tale, som glædede, og vandt alles Hierter, der var ikke een af damerne uden at de sværmede den Aften

- 21 -

for Grundtvig, og Thorvaldsen og Øhlenslæger omfavnede ham[.] Nu blev Sangen Su[nget] N 3³⁷[.] Thorvaldsen var saa tilfreds, og forbauset over at alt var gaaet saa rask, at han sagde han vilde proponere³⁸ mig som Bygmæster til Hans Museum, (om hvilke intet endnu var bestemt³⁹ :) osv. nu tog man hinanden under Armen, og spadserede i Maaneskind i Haven, og adskillige Sværmede,; ☒ Næste Morgen⁴⁰ tog vi en Tuur i Hollænder Skoven⁴¹, hvor Hennings⁴² Sang den Sang: das Vaterland⁴³, der ved gjorde Grundtvig den Bemærkning at: [“]der havde man atter tyskerne[“], osv. kort Ohlenschlæger blev vred, og Sangen vilde ikke gaae; ☒ Pugaard⁴⁴ reiste. ☒ Diner hvor Øhlenschlæger maatte tage Wolfes⁴⁵ Kiøle paa – osv – [vi var til] Diner⁴⁶ [i] Engelholm⁴⁷, Lind[ersvold]⁴⁸, Bellevue⁴⁹ [og] Grevens vænge⁵⁰ x [, og] x⁵¹ Børnene gav uventet Tableaus⁵², den Mørke gang som Historien[.] Øhlenschlæger skrev et digt⁵³ til de 4 smaapiger paa Nysø ☒ osv ☒ Thor arbeide paa Holbergs Byste⁵⁴ ☒ hans gamle Ven, som han altid siterte x⁵⁵ af, eller ogsaa, af Væssel⁵⁶. ☒ hvor mange Gange har han sagt til mig naar jeg sad ved mit Skriverbord: x⁵⁷ kom han listende og gav mig et Slag paa Skulderen: [“]Skriver i Karle⁵⁸[“], x⁵⁹ x og naar nogen sagde: [“]jeg troede[“] om en Ting, han vidste ikke var, saa sagde han altid at [ef]t[e]r Holberg: [“]saa troe nu om igjen[“], og Været: [“]naar dig nogen Karpen byder⁶⁰ og du faaer kuns[“], har jeg ofte hørt ham citere og naar Leilighed gaves, og jeg har det afskrevet af hans egen Haand 3

gange som han somme tider morede sig med for at øve sig i at skrive⁶¹, som han ofte beklagede aldrig at have lært, [“]thi som dreng var han fuld af Gavtyvstræger og havde ikke tid[“],] og herved skammede han sig ☒ Lige som han⁶² kunde tegne mageløs treffende Carikaturer, som man Øiebliklig kiendte, saa kunde han gjøre treffende bemærkninger, saaledes kal[d]te han en Ung Pige, som havde noget vist i sit væsen, som skulde være Nobelt, hende kaldte han[: “]den Mislykkede Madonna[“], og vi alle fandt det saa treffende at vi fremdeeles kaldte hende saa mellem os, og maatte tænke paa det treffende deri naar man saa hende ☒ Øhlenschlæger[,] Grundtvig, Thorvaldsen, Stampe og jeg vare budne til Fader⁶³ hos Pf: Hauch⁶⁴ i Sorøe, vi kjørte tidlig derhen, paa Veien [opstod] en Dispyt hvor, Thor: blev saa oprørt over Øhlenschlægers Maneer, mod Grundtvig at han reiste sig i Sædet, og sagde ham Sandheden osv – [Det blev] Skyldregn saa vi kom drivende vaade til Sorøe, der klæde sig i al fart og møde i Kirke, hvor Faderne vare

- 22 -

Thorvaldsen, Øhlenschlæger, Grundtvig døbte det, Ingeman⁶⁵, Hauch⁶⁶ selv, Wilster⁶⁷, Lytchen⁶⁸ osv- hos Hauchs diner, og om Aften i en Skov at drikke Thee, [vi] sove daarlig[.] Thor Brækk[ede sig] og hjem Næste Formidag⁶⁹, Grundtvig reiste fra Sorøe til Byen⁷⁰, hans Kone og Børn vare taget direkte fra Nysøe. Øhlenschlæger, [tog] tilbage til Byen[,] troer jeg, – nu komme vi hiem, og jeg fik gjort alle muelige Anstalter⁷¹ til at begynde paa Statyen⁷² i stor. x⁷³ Der lærte jeg ret at kiende hvorledes Thorvaldsen skulde Animeres til at Arbeide[.] Det kom blodt an paa at tilberede alt, selv at ligge lidt leer paa saa[som ved] Bysterne, naar jeg gjorde Formen, saa gik det a[ndet] af sig selv, det saa Anstændig; [“]det gaaer ikke saa hurtigt, der maa hentes dit og dat fra Byen, det kan vi altid gjøre I morgen og det kan vi jo altid faae osv[“];] men Imorgen var det lige nær. og naar jeg saa spurgte hvad det var, saa var det først et stort Hiern til invendig i figuren og i Arme og been af en hvis form, nu fik jeg strax vores Smed fatt, og han overbeviste Thorvaldsen, at han kunde gjøre det lige saa godt, som i Byen, der vist skulle der 2 a 3 Hundrede smaae Kors af træe, hængende i Staaltrød, disse lavede vi selv og jeg efter Thorv: anvisning, nu skulde Leeret eltes⁷⁴ og rulles i smaa Kager. kort vi begyndte at Arbeide, jeg siger vi thi jeg arbeidede med af alle kræfter, tænkende man maa smede medens Hiernet er Varm[.] Thorvaldsen havde haft adskillige betænk

- 23 -

Betæneligheder, og jeg havde haft adskilligt at ryde af Veien, før jeg fik ham overtalt til dette Arbeide, men nu var Statyen opstillet i et par dage, og her ophørte min hielp, undtagen ved at agere Haandlanger[.] thi snart skulde man have en Sprøite[,] snart lagener til at holde figuren Vaad, saa lade gjøre en stor Passer, og et stillads til at hænge det vaade omkring figuren paae, og saa Trapetrin, brede, og smalle for at staae paae ved

Arbeidet, saa all vore Arbeidere bleve satte i Activitet[.] Schouw´s⁷⁵[.] især Sysette[.] kom ofte ned, og saa med Glæde Arbeidet gaae frem ad, og deilig var det strax at see den ædle stilling, og skikkelse, som her fremstod, da jeg nu havde mindre at bestille, ved selve Arbeidet, gik jeg om formidagen efter at have besørget mit Huus, ned med en Bog, og læste høit for Thorvaldsen og dette morede ham meget, [“]saa gaar Arbeidet saa deiligt fra Haanden[,”] sagde han og da han var meget fremmet i den nyere danske Literatur, bestemte vi saaledes at inhente en heel deel[.] (Italienske digtere kiendte han mange af og Poesie især, jeg har hørt ham recitere en hee[] deel af Metastazio⁷⁶ om kap, med en Dame, og jeg forbausedes over hvad han alt sammen havde læst⁷⁷ og hvad han kunde udenad; saaledes ogsaa, af Holberg⁷⁸ og Væssel⁷⁹, og det morede ham selv at besvare med lange Væselske Setninger, naar han hørte ham Anføre

- 24 -

og blev gierne herved, løstig. Jeg forelæste ham af Bøger, som Øhlenschlæger havde anbefalet mig for ham, navnlig Nordens Guder⁸⁰ og Øhlenschlæger bad mig see at virke paa ham at han skulde faae Smag, og løst til at udføre Nordiske Emner⁸¹ dog det lykkedes mig kuns daarligt, thi han sagde altid: [“]det er koldt, saa disse helte have maatte klæde sig varm, og det Nøgne er dog det smukkeste, det er hvor herres Dragt[“], osv x x og adskillige andre Grunde anførte han, som jeg ikke husker, og sandt at sige, troede jeg bestandig at det var be[d]st at han fulgte sin egen Tilbøielighed, naar han blodt Arbeide og det var det jeg animerte til[.] saa var det mig det samme hvad han [gjor]de[?][.]

Hauch⁸² gav ham ogsaa Bøger, og jeg læste hans Polske fammille⁸³ for ham, som fornøiede ham, dog ved jeg intet af alt hvad jeg har læst for ham, som saaledes har moret og interesert ham som Ingemans⁸⁴ Romaner, Erik menved⁸⁵, og Prinds Otto⁸⁶, (jeg læste en Italiensk for ham: i promessi Sposi⁸⁷ men den kunde han ikke holde ud til Enden:) Valdemar Seir⁸⁸, som jeg har eiet 3 Gange og altid blevet af med enten ved Liebhabere, som have bedt mig om den, eller paa anden Maade

- 25 -

saa jeg ikke gad kiøbe den for 4de gang (havde jeg faaet til Laans af D[xxxxx] i 1843 og Thorvaldsen glædede sig ret til, at vi skulde Læse den til foraaret 1844 dog Skiebnen vilde det anderledes)[.] af Blichers⁸⁹ Noveller Læste jeg for ham[.] Andersen⁹⁰, som var nogen Tid paa Nysøe, begyndte ogsaa paae at læse høit for ham i Atelieet dog det gik ikke[.] Han kunde ikke forstaae ham, fordie Resonan[t]sen var saa stærk, jeg satte mig af den grund op paa Trappen hvor han stod og Arbeidete, og han kunde ypperlig høre mig. Overhovedet sagde han altid at der var intet Menneske paa Jorden som læste ham saa tilpas som jeg x⁹¹ x og naar de andre bebreidede mig, at jeg raabte for høit tog han mig altid i forsvar og sagde det var just godt[.] jeg talte af det fulde Brøst alle kunde forstaae

mig, [“]jeg kan blive ganske utaalmodig, naar de kniber de Tænderne sammen, saa man maae giette sig til det halve af hvad de siger[.]”] det være Naturligvis ikke sagt mod Andersen, som læste ofte i Stuen til alles fornøielse[.] (og her maa jeg bemærke at da vi en dag fik fat paa de digte⁹² som bleve declamerede⁹³, ved Festerne i Anledning af Thor’s Hiemkomst 1838⁹⁴, og da Andersen læste hans eget fremsagte digt⁹⁵ i den Anledning, fandt Thorv: det saa smukt at han blev ganske rørt men vi[d]ste aldrig af at have hørt det før, og da jeg paastod han havde hørt det ved festen osv x tilstod han, mig: at hver gang saa dan noget fandt sted gjorde han sig døv, og tænkte paa ganske Andre Ting, [“]Thi hører jeg efter,

- 26 -

bliver jeg let rørt, og naar det er Tilfældet, spiller man altid en daarlig figur[“], derfor naar Sangen eller Talen var ferdig, Mumlede han sin Tak med faae Ord (thi Taler kunde han dog ikke holde :) og jeg som beskyldte ham for at han spille Comedie, naar han Takkede for hvad han ikke vi[d]s[t]e, eller havde hørt, fik til Svar,[“]jeg vil heldere det, en[d] staae og flæbe som en Kielling[“]; han blev overhovedet meget let rørt, og skjønt han ofte gjorde sig løstig over mig (jeg husker netop i Norma⁹⁶ hvor Mad: Secci⁹⁷, med saa megen følelse udtalte sin Smerte, og sv⁹⁸ x da gjorde han Nar af mig, og maatte selv tøre den eene Taare af efter den Anden: saaledes ogsaa i Stykket, hvor Nielsen⁹⁹ giver den Gamle Generall og andre fleere x¹⁰⁰ x Jeg læste Heibergs¹⁰¹: en Siæl efter døden¹⁰² eller, de nygifte¹⁰³ og han græd.

¹ Thorvaldsen og familien Stampe rejste fra København til Nysø antagelig 12.7.1839.

² I venstre margen på den anden led i originalmanuskriptet er der som kommentar til nærværende overstregede passage skrevet: "les avant parse..., det kom for tidlig derfor slettet ud".

³ Dvs. den danske forfatter, sekretær, museumsmand og bibliotekar Just Mathias Thiele.

⁴ Dvs. de to englestatuer, jf. A146 og A147, der er en del af gravmonumentet over Pius 7., jf. A142.

⁵ Dvs. fastsætte regler for noget, bringe ind under visse regler, ordne, regulere, rette, jf. reglerei Ordbog over det danske Sprog.

⁶ Dvs. den danske baron af Stampenborg Henrik Stampe.

⁷ Thorvaldsen nåede kun at fremstille en portrætbuste af Christine Stampe, A217, men ikke én af hendes mand Henrik Stampe.

⁸ Dvs. den danske botaniker og politiker J.F. Schouw og hans kone Susette Schouw, Stampes søster.

⁹ Dvs. 17.7.1839.

¹⁰ Dvs. den danske forfatter, præst og samfundsdebattør N.F.S. Grundtvig.

¹¹ Dvs. den danske handelsmand Hans Puggaard.

¹² Dvs. den danske digter og forfatter Adam Oehlenschläger.

¹³ Tilbagekomsten til Nysø angives nedenfor til 23.7.1839, og turen til Møn blev antagelig påbegyndt 19.7.1839.

¹⁴ Dvs. den danske by Kalvehave, som fungerede som færgeby. Færgerne sejlede mellem Kalvehave og Koster på Møn, indtil broen indviedes i 1943.

¹⁵ Dvs. Hans Puggaard.

- ¹⁶ Dvs. Udby nær Vordingborg.
- ¹⁷ Dvs. 21.7.1839, som ganske rigtig var en søndag.
- ¹⁸ Thorvaldsens atelier i Nysøs have – "Vølunds værksted" – blev indviet 24.7.1839 under nærværelse af bl.a. Oehenschläger, Grundtvig og Hans Puggaard.
- ¹⁹ Dvs. Susette Schouw, søster til Christine Stampe og gift med J.F. Schouw.
- ²⁰ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende passage, skrevet i venstre margen på den anden led: "x Atelieet blev lidt efter lidt dekoreret udvændig [...] Modeleret exspre[s] af Thorv. der til."
- ²¹ Dvs. den norske by, som ligger i Opperland fylke (amt) i den nordlige del af Guldbrandsdalen.
- ²² Dvs. Amor og Hygieia, jf. A373.
- ²³ Dvs. Diana og Jupiter, jf. A345.
- ²⁴ Dvs. et diminutiv af amor, en lille kærlighedsgud. Frisen ses stadig på Vølunds Værksted og består af afstøbninger af en serie af relieffer, jf. A532, A533, A534, A535, A536, A537, A538, A539, A540, A541, A542, A543, A544 og A545.
- ²⁵ Dvs. et ornament af form som en stiliseret blomst.
- ²⁶ Dvs. uden ophold, hurtig, jf. ekspres i Ordbog over det danske Sprog.
- ²⁷ Dvs. selvportrætstatuen Bertel Thorvaldsen med Håbets gudinde, Nysø1.
- ²⁸ Dvs. H.W. Bissen: Thorvaldsen, jf. G297.
- ²⁹ Se sang af 24.7.1839 fra N.F.S. Grundtvig til Thorvaldsen.
- ³⁰ Melodien til Der er et land blev komponeret af den danske komponist C.E.F. Weyse. Sangen kendes i dag under titlen Der er et land dets sted er højt mod norden.
- ³¹ Melodien til Kong Christian lægger ned sit Sverd blev komponeret af den danske komponist Andreas Peter Berggreen (1801-1880).
- ³² Dvs. Louise Schwartz, der var selskabsdame på Nysø. Hun nævnes nogle gange i Stampes manus, se Rigmor Stampe, op. cit., p. 22, 34, 47, 85, 281 og 282. Hun optræder også i folketællingen for 1840 for Præstø Amt, som selskabsdame på Nysø, Louise Sievartsen(sic!), 35 år.
- ³³ Dvs. Julie Raben-Levetzau (1809-1880), som var gift med den danske greve, jurist og gehejmekonferensråd Carl Vilhelm Raben-Levetzau. Carl Vilhelm Raben-Levetzau ejede Beldringe gods godt 5 km fra Præstø.
- ³⁴ Dvs. Susette Dalgas, senere gift Mariboe (1825-1889). Datter af Hanne og Jean Antoine Dalgas. Se Rigmor Stampe, op. cit., p. 328.
- ³⁵ Dvs. Meta Cathrine Marie Boisen Bang Grundtvig (1827-1887) datter af N.F.S. Grundtvig.
- ³⁶ Dvs. Elise Stampe, ældste datter af Christine og Henrik Stampe.
- ³⁷ Dvs. sang af 24.7.1839 fra N.F.S. Grundtvig til Thorvaldsen.
- ³⁸ Dvs. foreslå, fremsætte et forslag, jf. proponere i Ordbog over det danske Sprog.
- ³⁹ Vedtagelsen af planerne for Thorvaldsens Museum fandt først sted i løbet af efteråret 1839, først af Københavns Kommune 20.10.1839, dernæst af kongen 13.11.1839.
- ⁴⁰ Dvs. 25.7.1839.
- ⁴¹ Dvs. den større danske skov, som ligger nord for Præstø.
- ⁴² Hennings var ifølge Rigmor Stampe, op. cit., p. 335 en forstkandidat med en fremragende stemme.
- ⁴³ Antagelig sangen, som i dag kendes under titlen Was ist des Deutschen Vaterland?, skrevet af den tyske forfatter Ernst Moritz Arndt (1769-1860).
- ⁴⁴ Dvs. den danske handelsmand Hans Puggaard.
- ⁴⁵ Dvs. den danske godsejer, kunstsamler, jurist, postsekretær og handelsmand Benjamin Wolff.
- ⁴⁶ Følgende passage er skrevet inden for en bue i venstre side af nærværende originalmanuskript, p. 21: "[vi var til] Diner [i] Engelholm [...] Grevens vænge".
- ⁴⁷ Dvs. Engelholm gods, som ligger nær Næstved. Engelholm gods var ejet af Benjamin Wolff.
- ⁴⁸ Dvs. Lindersvold herregård, som ligger nær Faxe. Lindersvold herregård var ejet af Otto Reedtz-Thott.
- ⁴⁹ Dvs. gården Bellevue, som ligger nær Præstø. Gården var ejet af Carl Vilhelm Raben-Levetzau.

- ⁵⁰ Dvs. herregården Grevensvænge, som ligger nær Næstved. Grevensvænge var ejet af Birgitte Sophie Christiane Kaas (1784-1850). I 1865 overtog Benjamin Wolff ejerskabet over herregården.
- ⁵¹ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende periode, skrevet i venstre side inden for en bue: "Diner [i] Engelholm, Lind[ersvold], Bellevue[og] Grevens vænge x."
- ⁵² Dvs. særlig arrangeret scenisk opstilling, opstilling, jf. tableau i Ordbog over det danske Sprog.
- ⁵³ Dvs. digt af juli 1839 fra Adam Oehlenschläger. Klik på linket for at læse mere om de fire digtmodtagere.
- ⁵⁴ Dvs. Ludvig Holberg, A876.
- ⁵⁵ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Der er intet modsvarende kryds i teksten.
- ⁵⁶ Dvs. den dansk-norske forfatter Johan Herman Wessel (1742-1785).
- ⁵⁷ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Der er intet modsvarende kryds i teksten.
- ⁵⁸ Fra Ludvig Holbergs (1684-1754) komedie Den Stundesløse (1731), hvor hovedpersonen benytter dette udtryk flere gange.
- ⁵⁹ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende passage skrevet i venstre margen på den anden led: "x og naar nogen sagde [...] og herved skammede han sig".
- ⁶⁰ Fra Johan Herman Wessels (1742-85) komedie / "Sørge-Spil" Kierlighed uden Strømper (1772), 1. Optog, 5. Optrin.
- ⁶¹ Se evt. referenceartikel om Thorvaldsens tale- og skriftsprog, som omhandler hans ulyst til at skrive og hans ordblindhed.
- ⁶² Følgende passage: "Lige som han kunde tegne mageløs treffende Carikaturer [...] naar man saa hende", er skrevet i venstre margen på den anden led i nærværende originalmanuskript, p. 22. Passagen er dog indskudt efter "[...] og herved skammede han sig" i nærværende originalmanuskript, p. 21.
- ⁶³ Den 26.7.1839 stod Thorvaldsen sammen med blandt andre B.S. Ingemann og Adam Oehlenschläger fadder til Carsten Hauchs datter, der af N.F.S. Grundtvig blev døbt "Albertine" efter Thorvaldsen.
- ⁶⁴ Dvs. den danske forfatter og naturvidenskabsmand Carsten Hauch.
- ⁶⁵ Dvs. den danske forfatter, digter og lektor B.S. Ingemann.
- ⁶⁶ Dvs. den danske forfatter og naturvidenskabsmand Carsten Hauch.
- ⁶⁷ Dvs. den danske forfatter Christian Wilster.
- ⁶⁸ Dvs. den danske forfatter og lektor ved Sorø Akademi, Johannes Christian Lütken (1791-1856).
- ⁶⁹ Dvs. 27.7.1839.
- ⁷⁰ Dvs. København.
- ⁷¹ Dvs. forberedelser, jf. anstalt i Ordbog over det danske Sprog.
- ⁷² Dvs. selvportrætsstatuen Bertel Thorvaldsen med Håbets gudinde, Nysø1.
- ⁷³ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Der er intet modsvarende kryds i teksten.
- ⁷⁴ Dvs. æltes.
- ⁷⁵ Dvs. den danske botaniker og politiker J.F. Schouw og hans hustru Susette Schouw.
- ⁷⁶ Dvs. den italienske lyriker og dramatiker Pietro Metastasio (1698-1782). Han regnes som en af grundlæggerne af genren opera seria.
- ⁷⁷ Følgende bemærkning strider mod myten, at Thorvaldsen hverken skrev eller læste og i øvrigt var helt og aldeles udannet. Se også referenceartikel herom samt emneordet Thorvaldsens dannelse.
- ⁷⁸ Dvs. den dansk-norske forfatter Ludvig Holberg (1684-1754).
- ⁷⁹ Dvs. den dansk-norske forfatter Johan Herman Wessel (1742-1785).
- ⁸⁰ Nordens Guder er skrevet af Adam Oehlenschläger i 1839. Digtsamlingen består af lange, fortællende digte, der bygger på den nordiske mytologi. Oehlenschläger komponerede samlingen som en cyklus, der som grundscene har Thors rejse til jætterne med Loke.
- ⁸¹ Thorvaldsen benyttede sig stort set ikke af motiver fra nordisk mytologi. Se evt. referenceartikel herom samt emneordet Nordisk mytologi.
- ⁸² Dvs. den danske forfatter og naturvidenskabsmand Carsten Hauch.
- ⁸³ Carsten Hauch skrev i 1839 samtidsromanen En polsk familie, som er inspireret af polakernes frihedskamp mod den russiske besættelse.

⁸⁴ Dvs. den danske digter, forfatter og lektor B.S. Ingemann.

⁸⁵ B.S. Ingemann skrev i 1828 romanen Erik Menveds barndom, som skildrer begivenhederne omkring kongemordet på Erik Klipping (1249-1286) i 1286 i Finderup Lade.

⁸⁶ I 1836 skrev B.S. Ingemann romanen Prinds Otto af Danmark omhandlende den kongeløse tid mellem 1332 og 1340.

⁸⁷ Dvs. den historiske roman fra 1827 skrevet af Alessandro Manzoni (1785-1873). Romanen behandler Milanos historie i 17. århundrede.

⁸⁸ B.S. Ingemann skrev i 1826 romanen Valdemar Sejr omhandlende Valdemar 2. Sejrs (1170-1241) regeringstid, herunder hans korstog til de baltiske lande, hvor myten om Dannebrog, der faldt ned fra himlen i 1219, beskrives.

⁸⁹ Dvs. den danske forfatter Steen Steensen Blicher.

⁹⁰ Dvs. den danske forfatter H.C. Andersen.

⁹¹ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende passage skrevet i venstre margen på den anden led: "x og naar de andre bebreidede mig [...] saa man maae giette sig til det halve af hvad de siger[.]"

⁹² Se evt. emneordet Digte til Thorvaldsen.

⁹³ Dvs. fremsige kunstmæssigt, jf. deklamere i Ordbog over det danske Sprog.

⁹⁴ Thorvaldsen vendte hjem til København 17.9.1838.

⁹⁵ Dvs. Jason og Alexandertoget af H.C. Andersen, jf. digt af 7.10.1838.

⁹⁶ Operaen Norma af Vincenzo Bellini (1801-1835) fik sin urpremiere i 1831.

⁹⁷ Dvs. den italienske sangerinde Madame Secci, som optrådte på Det Kongelige Teater og Hofteatret i København. Hun kom sandsynligvis til København i slutningen af 1840 sammen med en mindre italiensk teater- og musikgruppe, hvis kapelmester fra 1841 til 1850 var italieneren Paolo Sperati, som ligeledes var gift med en af gruppens sangerinder, Madame Forconi (1819-). Ifølge de forklarende noter i Rigmor Stampe, op. cit., p. 338, n. 71 udførte Secci titelrollen i opførelsen af Norma på Hofteatret i 1840. I 1842 ændrede Christian 8. ved arkitekten Jørgen Koch tilskuerrummet i Hofteatret til brug for den tilrejste teater- og musikgruppe, som foruden Secci, Sperati og Forconi udgjordes gruppen af Torre, Vairo, Madame Corsi og en tenor ved navn Ernesto Rossi.

⁹⁸ Dvs. osv. / og så videre.

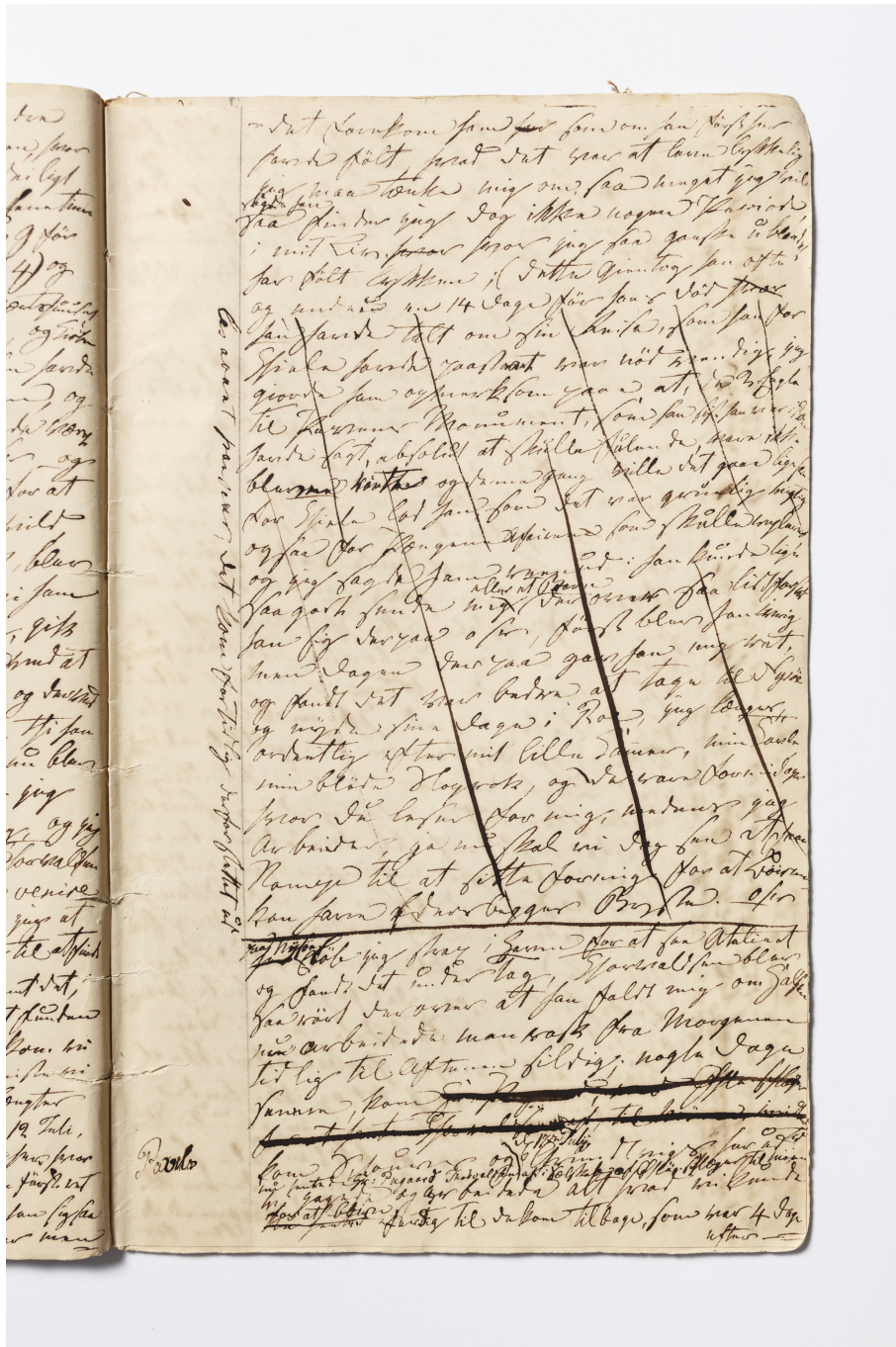
⁹⁹ Antagelige den danske skuespiller og instruktør Nicolai Peter Nielsen (1795-1860).

¹⁰⁰ Kryds. Dvs. indvisningstegn. Her indsættes følgende periode, skrevet i venstre margen: "x Jeg læste Heibergs ["]en Siæl efter døden["] eller, ["]de nygifte["]."

¹⁰¹ Dvs. den danske forfatter Johan Ludvig Heiberg.

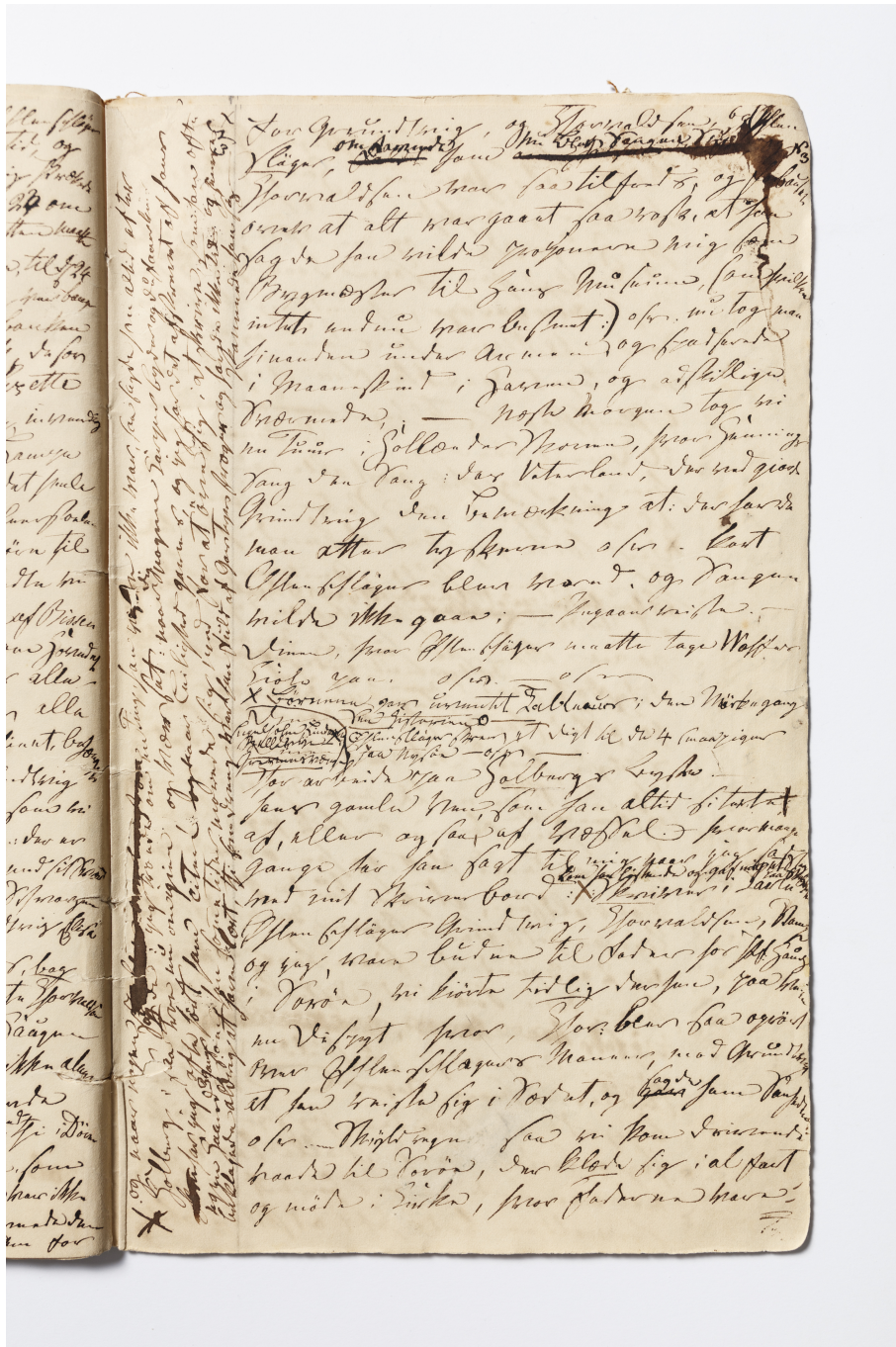
¹⁰² Johan Ludvig Heiberg skrev den apokalyptiske komedie En Sjæl efter døden i slutningen af 1830'erne. Digtet blev udgivet i digtsamlingen med titlen Nye Digte i 1841.

¹⁰³ Johan Ludvig Heiberg skrev det episke digt De nygifte i slutningen af 1830'erne. Digtet blev udgivet i digtsamlingen med titlen Nye Digte i 1841.



KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET



KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

